

GÖRÜŞLER VE DÜŞÜNCELER

JMO Süreli Yayınlarıyla "İlgili BİR Durum Saptaması ve Perspektifler

"Arzumuz, Oda'da çiviler yeniden yerli yerine oturduğunda ücretsiz aboneliğe geçmek; yani dergileri edinebilmek için bir imzalı dilekçenin yeterli olacağı yeni bir durum"

Dr. Faruk OCÂKOĞLU
JMO Yönetim Kurulu
Yayın Üyesi

Jeoloji Mühendisleri Odası halen üç süreli yayın organına sahip bulunuyor. Kısa zaman önce yayından kaldırdığımız "Türkiye Enerji Bülteni" ile bu rakam dört idi. Bu Bülten bizzat editörünün ve önceki Yönetim Kurulu'nun önerileri ve bizim dergi içeriğinde gördüğümüz ciddi zayıflık üzerine yayından kaldırılmıştır. Her biri geçmişe doğru, kendi köklerine uzanan diğer yayın organları üyelerimizin farklı düzeylerdeki mesleki ihtiyaçlarını bir ölçüde karşılıyorlar, "Bir ölçüde" diyebh liyorum; çünkü yayınların meslektaşlarımıza ulaştırılması ve içerikle ilgili sorunlarımız bulunuyor,

Pek çok emek ve parayla basılan dergilerimizden ikisine-Türkiye Jeoloji Bülteni (TJB) ve Jeoloji Mühendisliği (JM)- sahip olabilmek için "abone olmak", daha açık söylemek gerekirse "birazcık arzulu olup çaba göstermek" gerektiğini pek az meslektaşımızın bildiği anlaşılıyor. Bir önceki JMO Genel Kurulu, 18 Şubat 1996 tarihinde bu iki dergi için abonelik sisteminde karar kılıyor. Buradaki mantığın dergilere yalnız ihtiyaç duyanların talip olması, böylece büyük meblağlara ulaşan dergi basım ve dağıtım masraflarından kurtulmak; böylece Oda'y mali açıdan rahatlatmak olduğu açıktır. İhtiyaç duyanın göstergesi olarak da cüzi bir miktar abonelik ücreti düşünülüyor. Pratik güçlükler nedeniyle ortaya çıkan bir önlem olmakla birlikte, JMO'nun temel amaçlarından birini dinamitleyen bu uygulamaya böylece geçiliyor. Uygulama parasal açıdan ferahlama getirmekle birlikte, çok ters sonuçlar doğuruyor, Oda faaliyetlerini dikkatle izleyip eleştiren bir grup üyemiz zaten aylık Oda aidatı verdiklerini, dergiler için fazladan vermek istemediklerini belirterek Oda'yla ilişkilerini donduruyorlar; ısrarla abone olmuyorlar. Böylece dergilerimizin ortalama abone sayısı ancak 300'e ulaşabiliyor, O zaman 5900 üyeli bir toplulukta yalnız 300 abone,, Der-

giler, her sayı 1000 basarak 2 yıl yollarına devam ediyorlar.

Yönetim, 8 ay kadar önce şu anki Kurul tarafından devralındığında abonelik sisteminin manzarası buydu, BİR de mali manzara vardı ki (daha bir yıl önceki GEOENV'97'den gelen alacak talepleri ve külliyatlı bir zararla kapanan 51, Kurultayın etkileri ilk elde sayılabilecekler) bu sonuncu bizi belirsiz bir sürü daha bu abonelik sistemi uygulamasını sürdürmeye itti. Yine de üyelere kolaylık amacıyla dergi abonelik süresini 2 yıla çıkarıp abonelik ücretlerini makul bir düzeyde tutmaya çalıştık (şu an 4 sayı dergi bugünün fiyatlarıyla 1 milyon TL). Odanın dergilerle ilgili olarak altına girdiği külfeti belirtmek şeffaflık açısından yararlı olabilir. Örneğin, son Türkiye Jeoloji Bülteni (sayı 41/1) 108 sayfa idi ve 1000 adet basıldı. Dizgi ve baskısı için 350 milyon lira ödendi. 300 yurtiçi aboneye postayla gönderildiği hesabıyla derginin tek sayısı için toplam 450 milyon liralık bir masraf çıkıyor karşımıza. Şu an sayıları 6900'e ulaşan üyelerimizin tamamına bu hacimdeki bir tek dergiyi ulaştırmayı arzulasak (bunların 500 kadarını temsilcilerimiz kanalıyla elden dağıttığımızı varsaysak bile) yalnız posta masrafı 900 milyon lira kadar tutardı ki, 3 dergi için ortaya çıkacak masrafın altından kalkmak imkansız gözüküyor.

Odanın mali durumunu umursamayan, "ille de dergimi isterim" diyenleri ne yapacağız? Arzumuz, Oda'da çiviler yeniden yerli yerine oturduğunda ücretsiz aboneliğe geçmek; yani dergileri edinebilmek için bir imzalı dilekçenin yeterli olacağı yeni bir durum.

Dergilerimizin içeriklerine gelince;

Üç ayda bir yayımlanan Haber Bülteni, skiden beri mesleki haberleri içermekle birlikte, gündemi oluşturan toplumsal konularda ve bunlardan özellikle yerlilikleri ile ilgili olanlarda üyelerimizi bilgilendir-

meyi, yeni bakış açıları sağlamayı açıklanmamış yayın kuralı haline getirdi. Bu dergimizin yalnız JMO Genel Merkezi'nin "Hater Bülteni" olmaması; burada bütün işyeri, il ve şubelerin sesinin duyurulması için çaba gösteriyorsak da henüz bunu başarmış olmaktan uzağız. Bültenin, yönetsel kademe dışındaki tek tek meslektaşlarımızın her tür katkısına (Kuşkusuz Yayın Kurulumun biçimsel bir süzgecinden geçtikten sonra) açık olduğunu belirtmeye gerek bile yok sanırım, Bültenin aylık gündemin en sıcak haberleriyle ve doğal olarak daha az kapsamlı çıkması önerisi, şimdilik bakış açımıza uygun değilmiş gibi gözüküyor

Türkiye, Jeoloji Bülteni (TJB), Yerbilimlerinin her alanında özgün bilimsel çalışmaları içeren, Odanın mirasına onurla sahip çıkmaya çalıştığı Türkiye Jeoloji Kurumu'ndan (TJK) devralınan ve halen çizgisini başarıyla sürdüren süreli yayınıdır. Pratikte, TJB'de jeolojinin çekirdeğini oluşturan alt bilim dallarından (stratigrafi, paleontoloji, yapısal jeoloji) sedimantoloji, mineraloji-petrografi, maden yatakları, vb.) makaleler yayımlanıyor. Önceki dönemde dergi editörlerinin çabalarıyla, yılda iki kez çıkan bu dergimizin İngilizce baskısı da çıkarılmaya başlanmış, hatta GeoRef, Geotitles, GeoAbstract gibi bazı indekslere sokulması başarılmıştır. Editör arkadaşlarımızın yaptıkları istatistiksel değerlendirme, son iki yılda TJB'ye gelen yayınların % 50'sinin reddildiğini gösteriyor- Bu oran neredeyse bazı ünlü Avrupa Yerbilim dergileri düzeyindedir. Geçmiş dönemde derginin ciddi düzeyde dizgi sorununun bulunduğu» ayrıca alt bilim dallarımızın dergide temsili açısından da bazı ciddi çarpıklıkların ortaya çıktığı gözleniyor. Yeni dönemde editör arkadaşlarımızın özellikle layık hakemleri seçme konusunda titiz davranacaklarına inanıyorum.

Jeoloji Mühendisliği (JM) dergimiz, daha çok uygulamalı jeoloji (mühendislik jeolojisi, çevre jeolojisi, hidrojeoloji, maden yatakları değerlendirme vb.) alanındaki makaleleri, yerbilimlerine ilişkin didaktik çevirileri, bu arada sempozyum duyuruları, uluslararası dergilerdeki Türkiye ile ilgili makalelerin özetleri türünden ikincil hizmetleri içeren son yayın organımızdır. Pratikte TJB ile bu dergi arasında ne yazık ki bir içerik sınırı bulunmuyor. Jeoloji Mühendisliğimin sayfalarını çevirirken hem bir paleontoloji makalesiyle hem de bir mühendislik jeolojisi makalesiyle karşılaşabiliyor. Sanki, belli bir zaman bu dergi, bazıları Türkiye Jeoloji Bülteni'ne girmeye "layık" bulunmayan makalelerin toplandığı bir havuz işlevine sahipmiş gibi gözüküyor. Kamu ve özel şirketlerdeki meslektaşlarımızdan ve özellikle üniversitelerin uygulamalı jeoloji kürsülerinden araştırmacılarımızdan bu çerçevede yoğun eleştiriler alıyoruz. Onlara göre derginin şu anki düzeyi, hakemli olmasına karşın» akademik yükseltmelerde kullanılmasına olanak vermiyor, bu durum ise akademik düzeyde kaliteye sahip uygulamalı jeoloji makalelerinin dergiye akışını engelliyor.

Hızlı ve çarpık bir sanayileşme sürecinden geçen ülkemizde, jeolojinin her geçen gün yeni uygulama alanlarına kavuştuğu tarihsel kesitte, Jeoloji Mühendisliği dergimizin bu düşük konumda yer alması üzücüdür. Ülkemizdeki bilimsel üretimin içler acısı durumu buna temel neden olarak gösterilebilirse de, dergi içeriğinin daha net sınırlara kavuşturulması» Türkiye Jeoloji Bülteni'nde olduğu gibi hakemlik müessesesine azami dikkat gösterilmesi kanımca dergi kalitesinin yükseltilmesinde önemli rol oynayacaktır,

Öte yandan, bilimsel üretimin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması yolunda Oda olarak eksik bıraktığımız alanlar»bulunmaktadır. Örneğin, geleceğin yerbilimcileri olacak öğ-

rencilerimizin başarılı çalışmalarını yayımlayabilecekleri, böylece güdülenip üretkenliğe ilk adımlarını atabilecekleri mevziler ne yazık ki bulunmuyor. Benzer şekilde, şu ya da bu nedenden sonuçlandırılmamış çalışmalar, ulusal ölçekli jeolojik projelerin tanıtımı, ilginç olgulara ait tekil gözlemleri kabul eden yayın organları da yoktur, Yerbilimlerinin, ruhunu yansıtabilecek» yeni ufuklar açacak felsefi çalışmalar için de aynı şey geçerlidir. Tam olarak bu çerçeveye sahip olmamakla birlikte, Odanın mirasına sahip çıkmaya çalıştığı Türkiye Jeoloji Kurumu döneminde, bu alanda iki deneme bulunuyor. İlki "TJK Yıllık Bülteni", Jeoloji haberleri yanısıra derleme ve çeviri makaleleri kapsıyor. Ömrü kısa oluyor. Daha sonra 1976'da, "Yeryuvarı ve İnsan" adında bir dergi çıkarılıyor, O zaman, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni'nin zorlu akademik kıstaslarını aşamayan, buna karşılık "yerbilimçilerin çalışmalarında başvurabilecekleri ya da yerbilimlerine bakış açılarına değişiklik getirebilecek konularda derleme, çeviri" eleştiri, sınıflama, haber vb." içerikte çalışmalar bu dergiye ayrılıyordu.

Oda Yönetim Kurulu Oda Bilimsel ve Teknik Kurulu ve dergi editörlerimiz yeni dönemde, yukarıda kısaca özetlenen, bazıları henüz el atılmamış alanları kapsayacak yeni bir dergiyi yayın hayatına kazandırmayı planlamaktadır. Jeoloji Mühendisliğinin saflaştırılması ve İçerik açısından Türkiye Jeoloji Bülteni'nden ayrılması sürecine girilmiş olmakla birlikte yeni bir dergi fikri henüz rüşeym halindedir ve daha fazla geliştirilmeye muhtaçtır. Bu yeni derginin her şeyden önce adı konulmalıdır. Periyodu, abonelik sistemiyle mî okuyuculara ulaştırılacağı» içeriğinin ayrıntılı olarak belirlenmesi için yoğun bir düşünme-tartışma sürecine ihtiyaç vardır. Meslektaşlarımızı, bu derginin yaratılması için katkıda bulunmaya davet ediyorum.